

שַׁעַר הַבְּטָחוֹן

הַשַּׁעַר הָרְבִיעִי. מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר

חֻבּוֹת הַלְּבָבוֹת

לְרַבֵּנוּ בַחַיִּי בֶן יוֹסֵף בֶּן פְּקוּדָה זצ"ל

עַל יְסוּד הַתְּרַגּוּמִים

שֶׁל רַבֵּי יְהוּדָה אֲבֵן תְּבוּן זצ"ל,

וְשֶׁל הָרַב יוֹסֵף קֶאֶפֶח זצ"ל,

לְפִי שְׁנֵיהֶם יַחַד, לְצַרְךָ הַהֶבְנָה.

וּלְפִי פְּרוּשֵׁי הַמְּפָרָשִׁים הַיְדוּעִים.

➡ בְּשִׁפְהַ בְּרוּרָה וּנְעִימָה ➡

הוֹצָאָה מְנַקֶּדֶת וּמְפַסְקֶת עִם בְּאוּרֵי מְלִים

בְּעֵרִיכַת שְׁמוּאֵל יְהוּדָה הַלּוֹי וַיִּנְפְּלֵד יְרוּשָׁלַיִם

בֵּית הוֹצָאת סְפָרִים שִׁי לְמוֹרָא יְרוּשָׁלַיִם עִיה"ק ת"ו

"שער הבטחון" יוצא בזה לאור עם באורי
מלים וענינים בתוך סוגריים, בלשון הפרוש
"שי למורא" שעל פרוש רש"י על התורה,
ועל הנ"ך, ועל סדורי התפילות, ועל הספר
"תנא דבי אליהו", ועל הזמירות, ועוד ספרים
שיצאו לאור בהוצאתנו.

וראה הסכמות הרבנים על הפרוש "שי למורא"
בספרים הנ"ל ובספרים נוספים שיצאו לאור
בהוצאתנו.

נדפס בשנת ה'תשפ"ד לבריאת העולם

©

כל הזכויות ובכללן זכות צלום שמורות ל-
הוצאת ספרים "שי למורא" ירושלים. שמואל י. וינפלד.
ואין רשות לצלם, או לתרגם, או להעתיק למאגר מידע
אפילו חלק מן הספר ללא אישור בכתב.

בית הוצאת ספרים "שי למורא"

רחוב עבודת ישראל 24 ת.ד. 5203 ירושלים

טל. 5370179 (02) פאקס. 5372732 (02)

דוא"ל: sl@shaylamora.com

ניתן להשיג הספר גם ליחידים לפי הכתובת הנ"ל

COPYRIGHT by "SHAY LAMORA" PUBLISHING

SHMUEL J. WEINFELD. JERUSALEM.

in all countries subscribing to the International Copyright Union.

PRINTED IN ISRAEL

פְּתִיחָה לְשַׁעַר הַבְּטָחוֹן

בַּבְּטָחוֹן עַל ה' יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ, יִתְבָּרַךְ וַיִּתְהַדַּר.
אָמַר הַמַּחְבֵּר, מִכִּיּוֹן שְׁכַבְר הַקִּדְמוֹנוֹ לְדַבֵּר
עַל חוֹבַת קְבֻלַּת הַמְשַׁמְעַת לַה' (= קְבֻלַּת עַל
מַלְכוּת שָׁמַיִם), רָאִיתִי לְהֵבִיא אַחֲרָיו אֶת
הַדָּבָר הַחָשׁוּב בְּיוֹתֵר עַל הָעוֹבֵד אֶת ה'
יִתְעַלֶּה, וְהוּא הַבְּטָחוֹן עָלָיו בְּכָל עֲנִינָיו, לְפִי
שֵׁישׁ בְּכַךְ רַבּוּי דְּבָרִים שֶׁל תּוֹעֵלַת בְּעֲנִינֵי
קִיּוֹם מְצוֹת הַתּוֹרָה וּבְעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְהִנֵּה, דְּבָרֵי הַתּוֹעֵלַת בְּזֶה בְּעֲנִינֵי קִיּוֹם מְצוֹת
הַתּוֹרָה, מֵהֵן (= מִן דְּבָרֵי הַתּוֹעֵלַת שֶׁל הַבְּטָחוֹן
בַּה'), הִיא מְנוּחַת נַפְשׁוֹ שֶׁל הַשָּׁם בְּטָחוֹנוֹ
עַל בּוֹרְאוֹ יִתְעַלֶּה, כְּפִי שְׁחָיֵב הָעֶבֶד לְבִטָּח
עַל אֲדוֹנָיו. לְפִי שָׂאֵם לֹא יִבְטַח עַל ה',
יִבְטַח עַל זּוּלְתוֹ (= עַל זּוּלַת ה' יִתְבָּרַךְ). וְכִי
שְׁבוֹטֵחַ עַל זּוּלַת ה', מְסַלֵּק ה' אֶת הַשְּׂגָחָתוֹ
מִמֶּנּוּ וּמוֹסְרוֹ בְּיַדֵּי אוֹתוֹ שֶׁבְטַח עָלָיו, וַיְהִי
בְּדַרְגָּת מִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יִרְמִיָּה בִּיג) "כִּי

שְׁתֵּים רְעוֹת עָשָׂה עִמִּי, אֲתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם
 חַיִּים, לַחֲצַב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֵרוֹת נְשָׁפְרִים".
 וְאָמַר (תהלים ק"ב) "וַיִּמְרוּ אֶת כְּבוֹדִם
 בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכִל עֵשֶׂב". וְאָמַר הַכָּתוּב
 (ירמיה י"ז) "בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּה'
 וְהָיָה ה' מְבַטְחוֹ". וְאָמַר (תהלים מ"ה) "אֲשֶׁרִי
 הַגֹּבֵר אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוֹ, וְלֹא פָנָה אֶל
 רְהָבִים וְשָׁטִי כָזָב". וְאָמַר (ירמיה י"ז)
 "אָרוּר הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשָׁם בָּשָׂר
 זָרְעוּ, וּמִן ה' יִסוֹר לִבּוֹ".

וּמִי שְׁבוּטַח עַל הָעֵצָה שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ
 הַמְצִיא, עַל יְדֵי תַחְבּוּלוֹתָיו וְכַח גּוֹפּוֹ
 וְהַתְּאֻמָּצוֹתוֹ, יִמְסְרוּ ה' בְּיַד עֵצְמוֹ, וְאִז
 יִתְאַכְזֵב מִיַּגִּיעוֹ (= יִיגַע לְרִיק), וְתַחֲלֵשׁ יְכָלָתוֹ,
 וְתִדָּל עֲצָתוֹ מִלְּהַשִּׁיג מְבַקְשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר
 הַכָּתוּב (איוב ה"ג) "לִכְדֹּ חֲכָמִים בְּעֵרְמָם".
 וְאָמַר (קהלת ט"א) "שִׁבְתִּי וְרָאָה תַּחַת
 הַשָּׁמַשׁ, כִּי לֹא לַקְלִים הַמְרוּץ, וְלֹא לַגְּבוּרִים
 הַמְלַחֲמָה, וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם, וְגַם לֹא

לְנִבּוֹנִים עֲשֶׂר, וְגַם לֹא לַיְדָעִים חֵן". וְאָמַר
 (תהלים לא,יא) "כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ, וְדַרְשֵׁי
 ה' לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב".

וְאִם יִבְטַח עַל רַבּוּי עֲשָׂרוֹ, יוֹסֵר עֲשָׂרוֹ מִמֶּנּוּ
 וַיִּשְׁאַר בְּלִי עֲשָׂרוֹ, כְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב (איוב
 כז,יט) "עֲשִׂיר יִשְׁכַּב וְלֹא יֵאֲסֶף, עֵינָיו פָּקַח
 וְאֵינָנו". וְאָמַר (משלי כג,ד) "אַל תִּיגַע
 לְהַעֲשִׂיר, מִבִּינְתֶךָ חֲדָל". וְאָמַר (משלי כג,ה)
 "הִתְעִיף עֵינֶךָ בּוֹ וְאֵינָנו". וְאָמַר (ירמיה יז,יא)
 "בַּחֲצֵי יָמָיו יַעֲזֹבֵנוּ, וּבְאַחֲרֵיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל".

אוּ יִמְנַע מִמֶּנּוּ לְהֵנּוֹת בּוֹ, כְּמֵאֵמֶר הַחֶכֶם
 (קהלת ו,ב) "וְלֹא יִשְׁלִיטֵנוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל
 מִמֶּנּוּ", וַיִּהְיֶה כְּפִקְדוֹן אֶצְלוֹ וְהוּא שׁוֹמְרוֹ מִן
 הַפְּגָעִים עַד שְׂיֵהְיֶה הָעֶשֶׂר לְמִי שֶׁהוּא רָאוּי
 וְזָכָאֵי לוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַחֲסִיד (קהלת ב,כו)
 "וְלַחוּטָא נָתַן עֲנִיָּן לְאֶסֶף וְלַכֶּנֶס, לְתַת לְטוֹב
 לְפָנָי הָאֱלֹהִים". וְאָמַר (איוב כז,יז) "יְכִין,
 וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ, וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֵק".

וְאֶפְשָׁר שִׁיְהֵא הָעֶשֶׂר סִבַּת רָצְתוֹ וְאֶבְדַּן נַפְשׁוֹ,
כְּאָמְרוּ (קהלת ה,יב) "יֵשׁ רָצָה חוֹלָה רְאִיתִי
תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, עֶשֶׂר שָׁמֹר לְבַעֲלָיו לְרָצְתוֹ".

וּמָהֵם (= מן דברי התועלת של הבטחון בה),
שֶׁהַבּוֹטֵחַ בֵּה', יְבִיֵאֵהוּ הַבְּטָחוֹן בֵּה', שְׁלֵא
יִתְרַפֵּס לְזוּלָתוֹ (= שְׁלֵא יִפְנֵעַ לְשׁוֹם דָּבָר מִלְּבַד
ה' יִתְבָּרֵךְ). וְיִחְדַּל לְקוֹוֹת לְנִבְרָאִים, וְלִכֵּן לֹא
יִפְנֵעַ לָהֶם, וְלֹא יִחְזַר אַחֲרֵיהֶם, וְלֹא יִתְלַוֶּה
(= וְלֹא יִתְחַבֵּר) עִמָּהֶם שְׁלֵא בַעֲבוּרַת ה'. וְלֹא
יִחוּשׁ לָהֶם, וְלֹא יִרְתַּע מִלְּחִלּוֹק עֲלֵיהֶם. אֲלֵא
יִתְעַרְטֵל מִכִּסּוֹת חֲסִדֵיהֶם וְחוֹבַת תּוֹדָתָם
וְהַצָּרֵךְ לְגַמֵּל לָהֶם (= יִפְשִׁיט מֵעַל עֲצָמוֹ אֶת
הַבָּגָד שֶׁל חֲסִדֵיהֶם, וְלֹא יִהְיֶה חַיֵּב לְהוֹדוֹת לָהֶם,
וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְגַמֵּל לָהֶם).

וְכֹאשֶׁר יוֹכִיחֵם לֹא יִשְׁמַר בָּהֶם (= לֹא יִצְטָרֵךְ
לְהִיּוֹת נִשְׁמָר בְּגִלְגָּלָם. כְּלוֹמַר, מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ מְקוּהָ
לְקַבֵּל מֵהֶם, לֹא יִהְיֶה נִמְנָע מִלּוֹמַר לָהֶם כֹּל מֵה
שְׁצָרֵיךְ לְהוֹכִיחֵם, אֶף-עַל-פִּי שִׁישׁ בָּהֶם בְּעֲלֵי כַח
וּבְעֲלֵי הַשְּׁפָעָה). וְאִם יִכְלִימֵם, לֹא יְבוֹשׁ מֵהֶם

(=) ואם יש צורך להכלימם בדברי התוכחה, יכלימם ולא יבוש מהם).

ולא ישבח בעיניהם את השוא והשקר שבידיהם. כמאמר הנביא (ישעיה נז, "וה' אלהים יעזר לי, על כן לא נכלמתי, על כן שמתי פני כחלמיש, ואדע כי לא אבוש". ואמר (יחזקאל ב,ו) "אל תירא מהם, ומדבריהם אל תירא". ואמר (יחזקאל ב,ו) "מדבריהם אל תירא, ומפניהם אל תחת". ואמר (ירמיה א,ח) "אל תירא מפניהם". ואמר (ירמיה א,יז) "אל תחת מפניהם". ואמר (יחזקאל ג,ט) "כשמיר חזק מצר נתתי מצחך, לא תירא אותם ולא תחת מפניהם".

ומהם (=) מן דברי התועלת של הבטחון בה' שהבוטח בה' יביאהו בטחונו לפנות את מחשבותיו מעניני העולם, ולטהר את נפשו במעשה המשמעת (=) במעשה המצות מתוך קבלת על מלכות שמים) ואז יהיה במנוחת נפשו, ושלות מחשבותיו, ובלי דאגות לעניני

העולם הזה, יותר מבעל ה"אלפימיה" אשר הגיע לחקר אמתתו במדע ובמעשה. (בעלי ה"אלפימיה", היו נחשבים לעשירים גדולים, כי במעשי הרפבות חמרים פימיים היו מיצרים תרופות. וגם היו מתעסקים בזקוק הכסף והזהב. והם גם אמרו שבאמצעים פימיים הם יכולים להפוך כסף לזהב, ונחשת ובדיל לכסף. והיו מתעשרים מאד על ידי מעשיהם, והיו שומרים מאד על סודות מעשיהם, שלא יתגלו לאנשים אחרים).

ואם היה בטחוננו חזק על ה', אז הבוטח בה' יש לו יתרון על בעל ה"אלפימיה" בעשרה דברים, כדלהלן.

תחלתם (= הדבר הראשון של עשרה הדברים) הוא, שבעל ה"אלפימיה" זקוק לדברים מיחדים לצורך המלאכה, ובלעדיהם לא יעלה בידו מאומה, ואינו מוצא אותם בכל זמן ולא בכל מקום.

והבוטח על ה', מזונו בטוח מכל סבה

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּה'

בְּאוֹר פְּרָטִי מֵדַת הַבְּטָחוֹן בַּה', כְּפִי
שְׁנַצְטוּיֵנוּ בָּהּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה.

לְפִי שִׁיחוֹת כ"ק אַדמו"ר מְלִיּוּבְאוּיֵטֶשׁ
שְׁנַדְפְּסוּ ב"לְקוּטֵי שִׁיחוֹת" כֶּרֶךְ ל"ו. עַל פִּי
"חֻבוֹת הַלְבָבוֹת" לְרַבֵּנוּ בְּחַיֵּי בֶן בְּקוּדָה ב"ר
יוֹסֵף, "שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה" לְרַבֵּנוּ יוֹנָה מַגִּירוֹנְדָא,
"פֶּד הַקֶּמַח" לְרַבֵּנוּ בְּחַיֵּי ב"ר אֲשֶׁר, "סֵפֶר
הָעֵקָרִים" לְרַבֵּנוּ יוֹסֵף אַלְבוּ, "עֲקֵדַת יִצְחָק"
לְרַבֵּנוּ יִצְחָק עֵרָאמָה, "רֵאשִׁית חֲכָמָה" לְרַבֵּנוּ
אַלְיָהוּ דֵי וִידְאָשׁ, "נְתִיבוֹת עוֹלָם" לְמַהֲרַל
מִפְּרָאג, "לְקוּטֵי אֲמָרִים - תְּנַיָּא", רַבֵּנוּ בַּעַל
"צֶמַח צְדָק" וְעוֹד.

בְּעֵרִיכַת שְׁמוּאֵל יְהוּדָה הַלּוֹי וַיִּנְפְּלֵד יְרוּשָׁלַיִם

בֵּית הוֹצָאת סֵפָרִים שֵׁי לְמוֹרָא יְרוּשָׁלַיִם עִיה"ק ת"ו

מִדַּת הַבְּטָחוֹן בֵּה', נִצְטוּיֵנוּ בֵּהּ בְּכַמָּה וְכַמָּה
מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה, כְּפִי שֶׁהוּבְאוּ כַּמָּה פְּסוּקִים
עַל זֶה בְּ"רֵאשִׁית חֲכָמָה" (שַׁעַר הָאֱהָבָה פֶּרֶק
י"ב). וּבְ"שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה" לְרֵבֵנוּ יוֹנָה (שַׁעַר
גלב) כְּתַב, שֶׁהוּא בְּכֻלּוֹ הַצּוּוֵי שֶׁבַּתּוֹרָה
(דְּבָרִים כ"א) "כִּי תֵצֵא לַמְּלַחְמָה... לֹא תִירָא
מֵהֶם", "שָׂאֵם יִרְאֶה הָאָדָם כִּי צָרָה קְרוּבָה,
תִּהְיֶה יְשׁוּעַת ה' בְּלִבָּבוֹ וַיִּבְטַח עָלֶיהָ".

וְהִנֵּה, פְּרוּשׁ בְּטָחוֹן, אֵין הַכּוֹנֵנָה שֶׁתִּהְיֶה לוֹ
רַק אַמוּנָה בִּיכְלֵת ה' לְהַטִּיב לוֹ וּלְחַלְצוֹ
מִצָּרָה וְצוּקָה, אֲלֹא הַכּוֹנֵנָה הִיא שְׁבוּטַח בֵּה'
שֶׁכֵּן יַעֲשֶׂה בַּפֶּעַל, שֶׁהַדְּבָר וְדָאֵי אֲצִלוּ עַד
שֶׁהוּא בְּמִנוּחָה גְמוּרָה וְאֵינוֹ דוֹאֵג כְּלָל,
וְכַמְבֹּאֵר בְּ"חֹבוֹת הַלְּבָבוֹת" (שַׁעַר הַבְּטָחוֹן
פֶּרֶק א'), שֶׁ"מֵהוֹת הַבְּטָחוֹן הִיא מְנוּחַת נַפְשׁ
הַבוּטָח, וְשִׁיחָהּ לְבוֹ סְמוּךְ עַל מִי שֶׁבְטַח
עָלָיו שִׁיעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַנְּכוֹן לוֹ בְּעֵינָיו אֲשֶׁר
יִבְטַח עָלָיו". וּבְ"כַד הַקָּמַח" לְרֵבֵנוּ בַּחֲיֵי

(ערך בטחון) כָּתַב, "שְׁלֹא יִתְעַרֵב שׁוֹם סֶפֶק
בְּבִטְחוֹנוֹ וְכוּ".

וְצָרִיךְ בְּאוֹר, מֵהוּ הִיסוּד לְוַדָּאוֹת זֶה, הֲרִי
מְצֵאנוּ בַּתּוֹרָה בְּעֵינֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ, שְׁאֵפְלוּ
כְּשֵׁישׁ הַבִּטְחָה מִפְּרִשְׁת מֵאֵת ה', יִתְכַן שְׁלֹא
תִתְקִים הַהִבְטָחָה, שְׁמָא יִגְרַם הַחֲטָא שְׁחָטָא
אַחֲרֵי הַהִבְטָחָה, כְּמוֹ שְׁכַתַּב רַש"י (בראשית
לביא) שְׁלֹכֵן הָיָה יַעֲקֹב יֵרָא. וְכֹל-שֹׁכֵן
כְּשֵׁאִין הַבִּטְחָה מִפְּרִשְׁת. וְהֲרִי חֲשֵׁשׁ זֶה שֶׁל
"שְׁמָא יִגְרַם הַחֲטָא" קִיָּם אֲצֵל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד, וְכְמוֹ שְׁכַתוּב (קהלת זכ) "כִּי אָדָם אֵין
צָדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחְטָא",
וְכֹל אֶחָד יְכוּל לַעֲשׂוֹת קַל-וַחֲמֹר, מֵהַעֲבֹדָה
שְׁאֵפְלוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ חֲשֵׁשׁ לְזֶה.

וּמִבְּלִי לְהִתְעַמֵּק בְּעֵינֵי, נִתֵּן הָיָה לְבָאֵר כָּךְ -
עֵינֵי הַבִּטְחוֹן מִיֶּסֶד עַל הָאֲמוּנָה שֶׁהִכֵּל מֵאֵת
הַבוֹרֵא-יִתְבָּרֵךְ. וְכִשְׁאָדָם נִמְצָא בְּמִצְרַיִם
וְצָרָה, אֵין זֶה מִפְּנֵי שֵׁישׁ שְׁלִיטָה חֲסִי-וְשִׁלּוֹם
לְמִי שְׁמִצַּר לוֹ, אֵלֹא הִכֵּל הוּא מִן הַשָּׁמַיִם.

כל הזהיר בברכת המזון, מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו. (ספר החינוך מצוה ת"ל).

וכתוב ב"זוהר" (שמות דף ריח,א), שצריך לכוין לבו ולשים רצונו, ולברך בשמחה. וכפי שהוא מברך בשמחה ובעין טובה, כך נותנים לו שפע בשמחה ובעין טובה. ולכן לא יהיה בעצב כלל, רק בשמחה. (עד כאן עפ"י הזוהר). וכתב החיד"א ז"ל, שזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם. וגדול שכרו גם בעולם הבא.

טוב שתהא פת על השלחן בשעת ברכת המזון, להראות כי יש שפע מאת השם יתברך לאכול ולהותיר. אבל לא יביא פת שלימה ויתננה על השלחן.

נוהגים לכסות הסכין או להסירו מעל השלחן קודם ברכת המזון, כי השלחן דומה למזבח, ובמזבח נאמר "לא תניף עליהם ברזל". ויש נוהגים שלא לכסותם בשבת ויום-טוב.

סדר ברכת המזון

לפי נוסח אשכנז, ספרד, והרב בעל התניא.
מה שמופיע בתוך סוגריים, לא אומרים בנוסח אשכנז

בחול אומרים

עַל נִהְרוֹת בָּבֶל, שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ. בְּזָכְרֵנוּ
אֶת צִיּוֹן: עַל עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תָּלִינוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ: כִּי
שָׁם שְׁאַלְנוּנוּ שׁוֹבֵינוּ, דְּבָרֵי שִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֻחָה.
שִׁירוּ לָנוּ, מִשִּׁיר צִיּוֹן: אִיךָ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה,
עַל אֲדַמַּת נֶכֶר: אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח
יְמֵינִי: תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחֻפֵי, אִם לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ. אִם
לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם, עַל רֹאשׁ שְׂמֻחָתִי: זָכֹר
יְהוָה לְבִנְי אֲדוֹם, אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם. הָאֹמְרִים,
עָרוּ עָרוּ, עַד הִסּוֹד בָּהּ: בֵּית בָּבֶל הִשְׁדּוּדָה.
אֲשֵׁרֵי שִׁישְׁלֵם לָךְ, אֶת גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלָתְ לָנוּ: אֲשֵׁרֵי
שְׁיֵאֲחֹז וְנִפֶּץ אֶת עַלְלֶיךָ, אֶל הַסֶּלַע:¹

יש אומרים גם מזמור ס"ז "למנצח בנגינות".

1. לפי נוסח האריז"ל שבסידור הרב בעל התניא אומרים
כאן בימי החול גם מזמור ס"ז שבתהילים "למנצח בנגינות"
לְמַנְצַח בְּנִגְיֹנוֹת. מְזֻמֹּר שִׁיר: אֱלֹהִים, יַחַנְנוּ
וַיְבָרְכֵנוּ. יָאֵר פָּנָיו אֲתָנוּ סִלָּה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ
דְּרָכָה. בְּכָל גּוֹיִם יִשׁוּעַתָּךְ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים.
יוֹדוּךָ, עַמִּים כְּלָם: יִשְׂמְחוּ וִירְנְנוּ, לְאֲמִים, כִּי
תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשׂוֹר, וּלְאֲמִים בְּאֶרֶץ תִּנְחָם

בשבת ויום טוב וביום שאין אומרים תחנון אומרים
 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. בְּשׁוּב יְהוָה אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן,
 הָיִינוּ כְּחוֹלָמִים: אָז יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ, וּלְשׁוֹנֵנוּ
 רִנָּה. אָז יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם, הֲגִדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם
 אֱלֹהֵי: הֲגִדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הָיִינוּ שְׂמֵחִים:
 שׁוּבָה יְהוָה, אֶת שְׁבִיתָנוּ. כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב:
 הַזֹּרְעִים בְּדַמְעָה, בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכָה,
 נִשְׂא מִשֶּׁךְ הַזֶּרַע. בֹּא יְבֹא בְּרִנָּה, נִשְׂא אֶלְמָתָיו: 1

סְלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם:
 אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ. יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ:
 יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים. וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ, כָּל אַפְסֵי אֶרֶץ:
 אברכה וכו'

1. לפי נוסח הרב בעל התניא אומרים כאן בשבת וביום
 טוב ובימים שאין אומרים תחנון גם מזמור פ"ז "לבני
 קרח מזמור שיר"

לְבָנֵי קֶרַח מְזִמֹּר שִׁיר. יְסוּדְתוֹ, בְּהַרְרֵי קָדֶשׁ:
 אֱהֵב יְהוָה, שְׁעָרֵי צִיּוֹן. מִכָּל מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב:
 נִכְבְּדוֹת, מִדְּבַר בָּךְ. עִיר הָאֱלֹהִים סְלָה: אֲזַכִּיר
 רֶהֱב וּבְבָל, לְיִדְעָי. הִנֵּה פִלְשֶׁת וְצוֹר עִם כּוֹשׁ.
 זֶה, יֵלֵד-שָׁם: וּלְצִיּוֹן יֹאמֶר, אִישׁ וְאִישׁ, יֵלֵד-בָּהּ.

הפסוקים דלהלן אומרים גם בשבת וגם ביום חול
אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת. תָּמִיד תְּהַלְּלוּ
 בְּפִי: סוֹף דְּבַר, הַכֹּל נִשְׁמָע. אֶת הָאֱלֹהִים יִרְאֶה
 וְאֶת מִצּוֹתָיו שְׁמוֹר, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תְּהַלֵּל
 יְהוָה, יְדַבֵּר פִּי, וַיְבָרֶךְ כָּל בֶּשֶׂר, נֶשֶׁם קִדְשׁוֹ,
 לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נִבְרָךְ יְהוָה, מֵעַתָּה וָעֶד
 עוֹלָם. הַלְלוּהָ:

¹הֲנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל בְּרַכַּת
 הַמְּזוֹן, שְׁנֹאמַר, וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבַּעְתָּ, וּבִרְכַּתְּ אֶת
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

²נמילת מים אחרונים

אחר מים אחרונים אומרים פסוק זה

וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה:

וְהוּא יְכוֹנְנָה עֲלִיּוֹן: יְהוָה יִסְפֹּר בְּכָתוּב עַמִּים.
 זֶה יְלֵד־שֵׁם סֵלָה: וְשָׂרִים כְּחַלְלִים, כָּל מַעֲיַנֵּי בְּךָ:

1. בנוסח הרב בעל התניא אין אומרים קטע זה.

2. בסדור הרב בעל התניא כתוב לומר פסוק זה קודם
 מים אחרונים

זֶה חֶלֶק אָדָם רָשָׁע, מֵאֱלֹהִים. וְנַחֲלַת אִמְרוּ מֵאֵל:

ברכת הזימון

שלשה שאכלו יחד, חייבים לזמן

המזמן אומר

רבותי, נברך.

(או בלשון אידיש רבותי מיר ועלן בענטשן)

והמסובים עונים, והמזמן אחריהם

יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם.

בסעודה רגילה אומר המזמן כאן "ברשות מרנן

וכו" שבעמוד הבא

¹ בסעודת נשואין ושבע ברכות, נוהגים בהרבה קהלות שהמזמן אומר כאן בנוסח דלהלן

דני הקסר, וגם חרון. ואז אלם, בשיר ירון. נחנו במעגלי צדק, שעה ברפת בני ישורון, בני אהרן:

¹ בסעודת ברית מילה, נוהגים בהרבה קהלות שהמזמן אומר כאן בנוסח דלהלן

נודה לשמך בתוך אמוני. ברוכים אתם ליהוה: ברשות אל איום ונורא, משגב לעתות בצרה. אל נאזר בגבורה, אדיר במרום יהוה. נודה...

1. בנוסח הרב בעל התניא אין אומרים הוספות אלו.

בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מְהוֹרָה הִיא וְגַם פְּרוּשָׁה.
צְנָה לָנוּ מוֹרְשָׁה, מִשֶּׁה עֶבֶד יְהוָה. נודה...
בְּרִשׁוֹת הַפְּתָנִים וְהַלּוּיִם, אֶקְרָא לֵאלֹהֵי הָעֶבְרִיִּים.
אֶהוּדְנוּ בְּכָל אַיִם, אֶבְרַכָּה אֶת יְהוָה. נודה...
בְּרִשׁוֹת מְרֻנָּן וְרִבְנָן וְרִבּוֹתֵי, אֶפְתָּחָה בְּשִׁיר פִּי וּשְׁפָתַי.
וְתֹאמְרָנָה עֲצוֹמוֹתַי, בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה. נודה...

המזמן אומר

בְּרִשׁוֹת ¹מְרֻנָּן (וְרִבְנָן) וְרִבּוֹתֵי, נְבָרֵךְ (בעשרה
אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת נשואין ושבע ברכות אֱלֹהֵינוּ,
שֶׁהַשְּׂמִיחָה בְּמַעוֹנוּ), שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלֹו.

המסובים עונים

בְּרוּךְ (בעשרה אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת נשואין ושבע

1. יש נוהגים שכשאביו של המזמן מיסב, מוסיף: אָבִי מוֹרֵי (בְּעַל הַבֵּית).

כשאביו ואביו-זקנו של המזמן מסובים: "בְּרִשׁוֹת אָבִי מוֹרֵי (בְּעַל הַבֵּית), וְאָבִי מוֹרֵי זְקֵנִי, וְרִבּוֹתֵי, נְבָרֵךְ וכו'".
כשמסובים גם רבנים: בְּרִשׁוֹת אָבִי מוֹרֵי (בְּעַל הַבֵּית) וְאָבִי מוֹרֵי זְקֵנִי וּמְרֻנָּן (וְרִבְנָן) וְרִבּוֹתֵי, נְבָרֵךְ וכו'".
כשהמזמן ישראל או לוי, ויש שם כהנים או לויים,
יש נוהגים לומר: בְּרִשׁוֹת הַפְּתָנִים (וְהַלּוּיִם) מְרֻנָּן וכו'.
(ובנוסח הרב בעל התניא אין אומרים הוספות אלו).

ברכות אֱלֹהֵינוּ, שֶׁהַשְּׂמֵחָה בְּמַעֲוֹנוֹ), שְׂאֲכֻלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ חֲיֵינוּ.

(מי שלא אכל עמהם עונה בָּרוּךְ (בעשרה אֱלֹהֵינוּ)
וּמְבָרֵךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד).

המזמן חוזר

בָּרוּךְ (בעשרה אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת נשואין ושבע
ברכות אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשְּׂמֵחָה בְּמַעֲוֹנוֹ), שְׂאֲכֻלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ חֲיֵינוּ.

(בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ).

(ברכה זו, משה רבינו עליו-השלום תקנה, כשירד המן
לישראל. (ברכות דף מחב,)

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, הַזֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, בְּטוֹבוֹ,
בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, הוּא נוֹתֵן לֶחֶם
לְכֹל בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. וּבְטוֹבוֹ
הַגָּדוֹל¹ תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יַחְסֹר
לָנוּ מִזֶּזֶן לְעוֹלָם וָעֶד, בְּעֵבֹר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל, כִּי הוּא אֵל זֵן וּמְפָרֵס לְכֹל,

1. בנוסח הרב בעל התניא הגירסא עֲמָנוּ תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ.

וּמְטִיב לְכָל, וּמְכִין מְזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו
 אֲשֶׁר בָּרָא. ¹(כָּאֵמֹר, פּוֹתַח אֶת יָדָךְ,
 וּמְשַׁבֵּעַ לְכָל חַי רָצוֹן). בָּרוּךְ אַתָּה
 יְהוָה, הַיּוֹן אֶת הַכֹּל.

(ברכה זו יהושע בן נון תקנה, כשנכנסו ישראל לארץ).
 נוֹדָה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, עַל
 שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה
 וְרַחֲבָה, וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים,
 וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל
 תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֻקֶּיךָ
 שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים חַן וְחֶסֶד
 שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וְעַל אֲכִילַת מְזוֹן שֶׁאַתָּה זָן
 וּמְפָרֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל
 עֵת וּבְכָל שָׁעָה.

1. כן היא הגירסא בנוסח ספרד ובנוסח הרב בעל התניא.